

Informasjon om barnevernet på polsk:

Urząd Ochrony Praw Dziecka – dla dobra dziecka

Za opiekę i wychowanie dzieci w Norwegii odpowiedzialni są przede wszystkim ich rodzice. Niekiedy jednak rodzice mogą potrzebować pomocy w opiece nad dzieckiem. Mogą oni potrzebować krótko- lub długotrwałej pomocy, ponieważ sami znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Być może nie są oni sami w stanie zapewnić opieki i stworzyć poczucie bezpieczeństwa, których potrzebuje ich dziecko. Wtedy Urząd Ochrony Praw Dziecka (Barnevernet) ma obowiązek udzielić pomocy.

"Rozmawialiśmy o tym, że być może powinniśmy skontaktować się z Urzędem Ochrony Praw Dziecka, ale czuliśmy się bezradni i bezsilni."

Czasem słyszymy takie wypowiedzi. Jako matka lub ojciec być może boisz się zwrócić do Urzędu Ochrony Praw Dziecka. Jako krewny, sąsiad czy nauczyciel, itp. nie jesteś pewny i boisz się ingerować oraz obawiasz się osobistych nieprzyjemności, które pociąga za sobą zgłoszenie do Urzędu Ochrony Praw Dziecka. W rezultacie wiele dzieci i rodziców nie otrzymuje pomocy i wsparcia, których potrzebują i które im się należą zgodnie z prawem.

Dlatego też w przypadku wątpliwości, powinieneś skontaktować się z Urzędem Ochrony Praw Dziecka. W pierwszej kolejności Urząd ten udzieli pomocy w środowisku domowym tak, aby dzieci i ich rodzice mogli nadal mieszkać razem. Wielu przypadków przejęcia opieki nad dzieckiem można byłoby uniknąć, gdyby sami rodzice lub inne osoby wcześniej skontaktowały się z Urzędem Ochrony Praw Dziecka.

Niniejsza broszura przedstawia pokrótce czym jest Urząd Ochrony Praw Dziecka i co on może uczynić dla dobra dziecka.

Czym jest Urząd Ochrony Praw Dziecka?

Urząd ochrony praw dziecka ma stanowić gwarancję, aby wszystkie dzieci i młodzież miały zapewnioną opiekę, bezpieczeństwo i możliwości rozwoju. Zakres odpowiedzialności i zadania Urzędu Ochrony Praw Dziecka zapisane są w Ustawie o ochronie praw dziecka (Ustawa z dnia 17 lipca 1992 nr.100) (Barnevernloven, Lov av 17. juli 1992 nr. 100). Służba Ochrony Praw Dziecka (barneverntjenesten) w gminie jest odpowiedzialna za wykonywanie zadań w zakresie ochrony praw dzieci.

Specjalnym zadaniem Urzędu Ochrony Praw Dziecka jest opieka nad dziećmi najbardziej zagrożonymi. Ma on chronić dzieci przed skutkami zaniedbania opieki rodzicielskiej oraz przeciwdziałać fizycznym i psychicznym cierpieniom dzieci. W przypadku, gdy Urząd Ochrony Praw Dziecka dowie się o takich okolicznościach, jest on prawnie zobowiązany natychmiast zbadać sytuację dziecka oraz w razie potrzeby zastosować odpowiednie środki. Służba Ochrony Praw Dziecka jest zgodnie z prawem zobowiązana do szybkiego rozpoznania zgłoszenia, a jeśli jest to konieczne, przeprowadzić postępowanie sprawdzające w ciągu najpóźniej do 3-ch miesięcy od otrzymania zgłoszenia. Jeśli konieczne jest zastosowanie niezbędnych środków, to należy to uczynić nie później niż po upływie 6 tygodni od zakończenia postępowania sprawdzającego. Ponieważ dla prawodawców ważne jest, aby dzieci otrzymały pomoc w odpowiednim czasie, to na

gminę może zostać nałożona kara pieniężna w przypadku, gdy terminy nie będą przestrzegane.

Praca Urzędu Ochrony Praw Dziecka opiera się na połączeniu wsparcia i kontroli. Udziela on pomocy i wsparcia tak, aby dom rodzinny był w stanie podołać swoim obowiązkom wychowawczym, ale jeśli to nie przynosi efektów, Urząd ten ma także obowiązek interweniować.

Na Urzędzie Ochrony Praw Dziecka spoczywa główna odpowiedzialność za dzieci, którym dzieje się krzywda. Nie oznacza to jednak, że Urząd ten ma samodzielnie podołać temu zadaniu. Także inne instytucje publiczne i specjaliści odpowiadają za to, aby w razie potrzeby dzieci i rodziny mogły otrzymać pomoc. Na osobach prywatnych także spoczywa odpowiedzialność. Nie jest to odpowiedzialność prawna, ale odpowiedzialność moralna za los innych ludzi, a w szczególności dzieci.

Zgłaszanie spraw do Urzędu Ochrony Praw Dziecka

Wiele spraw dotyczących opieki nad dziećmi rozpoczyna się od tego, że rodzice sami kontaktują się z Urzędem Ochrony Praw Dziecka. Jednak wiele zgłoszeń pochodzi także od pracowników służb publicznych, sąsiadów, krewnych i innych osób zaniepokojonych sytuacją dziecka. Wszystkie zgłoszenia są rozpatrywane i jeśli istnieją do tego podstawy, to są one szczegółowo sprawdzane. Rodzina, której to dotyczy zostanie powiadomiona o tym, że Służba Ochrony Praw Dziecka zajmuje się ich sprawą i w miarę możliwości podejmuje się próby nawiązania współpracy.

Osoby prywatne mogą anonimowo zgłosić sprawę do Urzędu Ochrony Praw Dziecka. Oznacza to, że zawiadamiają one Urząd Ochrony Praw Dziecka o tym, że są zaniepokojone sytuacją dziecka, ale chcą, aby ich tożsamość nie została ujawniona rodzinie, której ta interwencja dotyczy. Z punktu widzenia Urzędu Ochrony Praw Dziecka pożądane jest, aby osoby te występowały jawnie. Nawet jeżeli osoby te pragną zachować anonimowość, to Urząd Ochrony Praw Dziecka ma obowiązek rozpatrzyć sprawę w normalnym trybie postępowania. Urząd Ochrony Praw Dziecka może zapewnić anonimowość, jednak nie może on zwolnić od obowiązku składania zeznań w roli świadka, kiedy sprawa będzie rozstrzygana przez Komisję Wojewódzką lub sądy. Należy wtedy podać, kto wniósł sprawę.

Organy władzy/administracji państwowej oraz osoby zatrudnione np. w szkole, przedszkolu lub służbie pedagogiczno-psychologicznej mają obowiązek samodzielnego podjęcia prób poprawy sytuacji dziecka, jeśli znajduje się ono w trudnym położeniu. Jeżeli organy władzy publicznej podejrzewają, że dziecko jest narażone na poważne zaniechanie opieki rodzicielskiej lub jest maltretowane, są one zobowiązane do zgłoszenia sprawy do Urzędu Ochrony Praw Dziecka. Pracownicy organów publicznych nie mogą żądać zachowania anonimowości.

Zgodnie z prawem także osoby i instytucje objęte zawodowym obowiązkiem zachowania tajemnicy, są w takich przypadkach zobowiązane do zgłoszenia sprawy do Urzędu Ochrony Praw Dziecka. Dotyczy to na przykład lekarzy, psychologów, pielęgniarek, położnych itd. Kiedy sprawa zgłaszana jest do Urzędu Ochrony Dziecka, dotyczy to zazwyczaj poważnych problemów. Podjęte kroki będą wówczas polegać na zapobieżeniu, aby doznane przez dziecko urazy nie pogłębiły się. Dlatego też w większości spraw korzystne byłoby, aby Urząd Ochrony Praw Dziecka został powiadomiony wcześniej.

W jaki sposób funkcjonuje Urząd Ochrony Praw Dziecka?

W momencie gdy do Urzędu Ochrony Praw Dziecka zgłoszono wniosek, iż istnieje uzasadnione podejrzenie zaniedbania opieki rodzicielskiej, to Urząd ten zobowiązany jest do jak najdokładniejszego zbadania sytuacji. W pierwszej kolejności kontaktuje się z osobą zgłaszającą, aby otrzymać bliższe informacje o okolicznościach leżących u podstaw zgłoszenia. Czy jest to na przykład coś, czego zgłaszający sam doświadczył lub to czego dowiedział się od innych osób? Czy istnieją konkretne obserwacje czy też zgłoszenie opiera się na ocenie własnej?

Urząd Ochrony Praw Dziecka prosi o pozwolenie na powołanie się na otrzymane zgłoszenie. Jeśli zgłaszający wycofuje zgłoszenie, to wtedy Urząd Ochrony Praw Dziecka ocenia, czy sprawa pomimo to powinna być monitorowana. W przypadku, gdy Urząd Ochrony Praw Dziecka podejmie decyzję o zajęciu się sprawą, to wzywa się rodziców na rozmowę w biurze lub też wysyła się zawiadomienie o wizycie w domu. Jeśli sprawa dotyczy małych dzieci, to rozmawia się z tylko z rodzicami. Jeśli dotyczy to większych dzieci i młodzieży, to najczęściej uczestniczą one w rozmowie.

Rodzice zostaną poinformowani o zgłoszeniu i będą ewentualnie mogli je przeczytać. Potem omawia się jego treść. Urząd Ochrony Praw Dziecka informuje, że skontaktuje się z innymi instytucjami znającymi dziecko, jak na przykład przychodnią dla matki i dziecka, przedszkolem, szkołą, służbą pedagogiczno-psychologiczną, itp. Rodzice zostaną także poinformowani o swoich prawach, na przykład, że mają oni prawo wglądu do raportu dotyczącego ich sprawy.

Kiedy Urząd Ochrony Praw Dziecka powinien interweniować?

W Norwegii opieka nad dziećmi i ich wychowanie jest prawem i obowiązkiem rodziców. Pod pojęciem dzieci, rozumiemy osoby w wieku poniżej 18 lat. Jeśli organ publiczny ma ingerować w taką relację to musi mieć do tego podstawę prawną. Ustawa o ochronie praw dziecka (Barnevernloven) oraz Ustawa o postępowaniu administracyjnym i administracji publicznej (Forvaltningsloven) zawierają najważniejsze przepisy na ten temat. Jakkolwiek do wszystkich przepisów tego rodzaju ma zastosowanie szeroko pojęta zasada uznaniowa.

Urząd Ochrony Praw Dziecka ma obowiązek interweniować, gdy:

- Istnieje szczególna potrzeba zastosowania działań wspierających w stosunku do dziecka z powodu warunków w domu lub z innych przyczyn.
- Codzienna opieka sprawowana nad dzieckiem odznacza się poważnymi brakami lub istnieją poważne braki w kontakcie osobistym i bezpieczeństwie, jakich dziecko potrzebuje zgodnie ze swoim wiekiem i stopniem rozwoju.
- Rodzice nie dbają o to, aby potrzeby dziecka chorego, niepełnosprawnego lub specjalnej troski zostały zaspokojone, zwłaszcza w zakresie leczenia i edukacji.
- Dziecko jest maltretowane lub narażone na inne poważne naruszenie godności osobistej w domu
- Występuje duże prawdopodobieństwo, że zdrowie lub rozwój dziecka może poważnie ucierpieć, ponieważ rodzice nie są w stanie wziąć dostatecznej odpowiedzialności za dziecko
- Dziecko wykazuje poważne zaburzenia zachowania:
 - poprzez trwającą lub powtarzającą się działalność przestępczą
 - poprzez długotrwałe nadużywania środków odurzających lub w inny sposób.

W przypadku, gdy Urząd Ochrony Praw Dziecka dowie się o tego typu okolicznościach, ma on obowiązek natychmiastowego przeprowadzenia dokładniejszych badań.

Dla dobra dziecka

Naczelną zasadą pracy Urzędu Ochrony Praw Dziecka jest to, że zastosowane środki pomocy mającą służyć dobru dziecka. Jeżeli interesy dzieci i rodziców są sprzeczne, to wzgląd na interes dziecka jest decydujący. Jest to podstawa ustawy o ochronie praw dziecka. Niemniej jednak Urząd Ochrony Praw Dziecka zawsze będzie dążył do nawiązania współpracy z rodzicami w zakresie środków, jakie planuje się zastosować.

Działania zapobiegawcze

Z reguły, najlepszą rzeczą dla dziecka jest dorastanie we własnym domu rodzinnym. Dlatego też Urząd Ochrony Praw Dziecka zawsze najpierw rozważa, czy możliwa jest pomoc w poprawie funkcjonowania rodziny poprzez zastosowanie działań zapobiegawczych. Działaniami zapobiegawczymi mogą być:

- Porady i doradztwo rodzinne, na przykład poprzez ustanowienie kuratora (tilsynsfører)
- Pomoc materialna dla dziecka tak, aby dziecko mogło uczestniczyć w zajęciach w czasie wolnym, itp.
- Odciążenie rodziny poprzez przyznanie pomocy domowej, miejsca w przedszkolu, świetlicy szkolnej itp.
- Mianowanie opiekuna społecznego (støttekontakt)
- Dom odwiedzin (besøkshjem)

Inne działania/metody przyjmują za punkt wyjścia, że pomoc dla dziecka lub młodego człowieka w większym stopniu następuje przy wsparciu i aktywnym uczestnictwie ze strony rodziców. Może być to uczestnictwo w grupach dla matek lub w grupach wzajemnej pomocy, stosowanie metody Marte-Meo w rodzinie, propozycja współpracy z opiekunem społecznym pracującym w ramach programu „Home-Start” (Home-Start Familiekontakten), narady rodzinne (Familierådslag) lub intensywne poradnictwo rodzinne.

W szczególnych przypadkach może zachodzić potrzeba zastosowania działań bez zgody ze strony rodziców.

Umieszczenie poza domem

Przejęcie opieki nad dzieckiem zachodzi tylko w szczególnych przypadkach. Przejęcie opieki rodzicielskiej jest bardzo poważnym krokiem podjętym zarówno w stosunku do dziecka jak i rodziców. Dlatego też muszą istnieć ważne przyczyny, zanim zostaną podjęte takie decyzje.

Dopiero wtedy, gdy działania zapobiegawcze zastosowane w środowisku domowym nie odnoszą zamierzonego skutku, to może stać się aktualne umieszczenie dziecka poza domem rodzinnym. Może to nastąpić za zgodą jak i bez zgody rodziców. Jeżeli zachodzi podejrzenie, że ma miejsce poważne zaniedbanie opieki rodzicielskiej lub krzywdzenie dziecka, to może ono zostać przeniesione z domu rodzinnego natychmiast. Stanowi to wyjątek, zasadą główną jest, iż próbuje się zastosowania środków pomocy we współpracy z rodzicami.

Jeżeli Służba Ochrony Praw Dziecka i rodzice są zgodni co do czasowego umieszczenia dziecka poza domem rodzinnym, to w takim przypadku może to nastąpić bez formalnego przejścia opieki nad dzieckiem przez Służbę Ochrony Praw Dziecka.

Sprawę o przejście opieki nad dzieckiem przygotowuje gminna Służba Ochrony Praw Dziecka, a decyzja w tej sprawie wydawana jest przez niezależną państwową Komisję Wojewódzką (fylkesnemnda). Komisja Wojewódzka składa się z 5 członków pod przewodnictwem prawnika. Rodzice mają prawo być obecni w trakcie rozpatrywania sprawy, ale nie podczas samej narady i głosowania.

W przypadku przejmowania opieki nad dzieckiem będzie również rozpatrywana kwestia, czy dziecko powinno być umieszczone w rodzinie zastępczej czy też w domu dziecka lub w ośrodku dla młodzieży.

Jeżeli jest mowa o dłuższym okresie pobytu, to z reguły wybiera się rodzinę zastępczą dlatego, że jest to forma najbardziej zbliżona do zwykłej rodziny. Jeżeli umieszczenie w rodzinie zastępczej jest następstwem decyzji o przejściu opieki nad dzieckiem, to zgodnie z Ustawą o ochronie praw dziecka, rodzinę zastępczą wybiera się z uwzględnieniem osobowości dziecka i jego potrzeb w zakresie opieki i nauki w stabilnym środowisku. Oznacza to, że dziecko powinno zostać umieszczone w środowisku, w którym może ono zachować i rozwijać swoją tożsamość, na przykład w kwestii przynależności etnicznej i religijnej.

Jeżeli kontakt z rodzicami może być szkodliwy dla dziecka, to Komisja Wojewódzka może również postanowić, że adres dziecka będzie utrzymywany w tajemnicy przed rodzicami.

Kiedy dziecko wykazywało poważne zaburzenia zachowania, to Komisja Wojewódzka może wydać decyzję o umieszczeniu dziecka w ośrodku celem leczenia. Tego typu umieszczenie może nastąpić za zgodą lub bez zgody dziecka lub rodziców.

Jeżeli służy to dobru dziecka, to w niektórych przypadkach istnieje również możliwość odebrania rodzicom władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Uprawnienia stron – prawo odwołania się od decyzji

Od wszystkich decyzji wydanych przez gminną Służbę Ochrony Praw Dziecka, można wnieść odwołanie do Wojewody (fylkesmannen). Dotyczy to przede wszystkim decyzji o zastosowaniu działań wspierających (działań zapobiegawczych). Zgodnie z Ustawą o postępowaniu administracyjnym i administracji publicznej termin wniesienia odwołania od decyzji wynosi 3 tygodnie. Przeciwko decyzji podjętej przez Komisję Wojewódzką (na przykład dotyczącą przejścia opieki) można wnieść powództwo do sądu pierwszej instancji, celem ponownego rozpatrzenia. Termin wniesienia powództwa wynosi 2 miesiące.

Strony postępowania mają prawo odwołania i prawo do wnoszenia powództwa. Dotyczy to przede wszystkim rodziców dziecka, jeżeli mają władzę rodzicielską nad dzieckiem. Samo dziecko jest również stroną w postępowaniu, jeżeli dziecko ukończyło 15 lat i rozumie czego sprawa dotyczy. Komisja Wojewódzka może w szczególnych przypadkach udzielić uprawnień strony w postępowaniu także dziecku w wieku poniżej 15 lat. Jeżeli sprawa dotyczy zastosowania działań wspierających w stosunku do dziecka z zaburzeniami zachowania, to dziecko jest uważane za stronę postępowania niezależnie od wieku.

Pomimo, że dziecko nie jest stroną postępowania, należy dziecko informować i naradzać się z nim, kiedy stopień rozwoju dziecka, jego dojrzałość i rodzaj sprawy na to wskazują. Kiedy dziecko ukończyło 7 lat, będzie ono zawsze mogło wypowiedzieć się w sprawie, zanim zostanie podjęta decyzja o umieszczeniu w rodzinie zastępczej, ośrodku lub późniejszym przeniesieniu w inne miejsce.

Adwokat może reprezentować osoby będące stronami sprawy. Skarb państwa pokrywa koszty adwokata w sprawach rozpatrywanych przez Komisję wojewódzką i ewentualnie w związku z późniejszym sądowym rozpatrywaniem sprawy.